

A kutatási tervben vállalt feladatok teljesítése megtörtént. A publikációk listájának 42 tétele is jelzi, hogy a projektben résztvevő négy kutató nagymértékű előrehaladást ért el a szakkatalógusok készítésében, és a gyűjtemény két egységének feldolgozása befejeződött. Ezt dokumentálja két angol nyelvű, vaskos és szép kivitelű kötet, a 17. századi olasz (2004), és a 17. századi holland és flamand rajzok szakkatalógusa (2005), (OTKA Irodának megküldve), amelyek több mint 700 mű művészettörténeti feldolgozását tartalmazzák, és a budapesti rajzok közzétételével segítséget nyújtanak a nemzetközi művészettörténeti kutatásnak. Számos további rajzzal kapcsolatos tudományos kutatási eredményt tükröznek a publikációs listában felsorolt cikkek, tanulmányok, könyvfejezetek. Több kiállítási katalógus jelent meg a projekt éveiben, amelyekben a rajzokkal kapcsolatos új megállapítások napvilágot láttak. Közülük kiemelendő a 17. századi olasz rajzok kiállítása a Szépművészeti Múzeumban (2004), a *Rembrandt 400* ugyanitt (2006), a *Nicolas II Esterházy 1765-1833. Un prince hongrois collectionneur* (2007), a franciaországi Compègne-ben megrendezett, képeket és iparművészeti tárgyakat is felvonultató tárlat, ahol számos rajzunk szerepelt, a szintén komplex jellegű hamburgi manierizmus kiállítása, *Sturz in die Welt. Die Kunst des Manierismus in Europa* címmel (2008), amelyen szintén szép számmal szerepeltek rajzaink, és végül a múzeum németalföldi reneszánsz és manierista rajzaiból rendezett kiállítás a párizsi Louvre-ban, *Renaissance et maniérisme aux Pays-Bas. Dessins du musée des Beaux-Arts de Budapest* címmel (2008). Megjegyzendő, hogy ez volt az első alkalom, hogy Magyarországról kiállítás nyílt a párizsi Louvre-ban.

A 2006-ban, a Szépművészeti Múzeum megnyitásának 100. évfordulójára megjelent ünnepi kötetben a legújabb kutatásokon alapuló műelemzések jelentek meg a rajzgyűjtemény fő darabjairól is. A 2007-ben Gerszi Teréz tiszteletére megjelent, nemzetközi szerzőgárdától származó cikkeket közlő ünnepi kiadványban a projekt munkatársai szintén közöltek új megállapításokat egy-egy rajzról.

Az ún. háttérmunka, előkészítés; a kutatást segítő raktárrendezés, restaurálás, konzerválás, vízjel-, papír- és technikai vizsgálatok két másik nagy gyűjteményi egység, a 16. századi német, és a 19. századi német és osztrák rajzok feldolgozását lendítette előre. Válogatott német reneszánsz rajzainkból kiállítás is készül majd, a Los Angeles-i J. Paul Getty Museummal közösen, amelynek előkészületei szintén e periódusban zajlottak. A 19. századi német és osztrák rajzok csoportjainál kiemelt szerepet kapott a gyűjteménytörténeti kutatás, a rajzok eredetének, származásának megállapítását célzó irattári munka, különös tekintettel a Delhaes-gyűjtemény előtörténetére, amely a múzeum 18-19. századi rajzainak jelentős százalékát teszi ki.

Kutatók szerinti összefoglalás

Dr. Czére Andrea: 17-18. századi olasz rajzok

2004-ben megjelent a *17th Century Italian Drawings in the Budapest Museum of Fine Arts. A Complete Catalogue* című szakkatalógus, amely a teljes olasz 17. századi rajzgyűjtemény, azaz 358 rajz tudományos feldolgozását tartalmazza. Ugyanez évben került megrendezésre *Az Esterházy örökség. A Szépművészeti Múzeum 17. századi olasz rajzai* című, válogatott lapokat felvonultató kiállítás a Szépművészeti Múzeumban, kisebb magyar-angol nyelvű katalógussal. Szintén 2004-ben nyílt a *Capriccio térben és időben. Giandomenico Tiepolo. Capriccio in Time and Space. Giandomenico Tiepolo* kiállítás, amely a rézkarcok mellett a múzeum minden Giandomenico Tiepolótól származó rajzát is bemutatta, a legújabb kutatások fényében.

A projekt 5 éve alatt további 9 tanulmány jelent meg a múzeum szakfolyóiratában és számos katalóguscímű hazai és nemzetközi kiállítás katalógusokban. Ezek előmozdították a 18. századi olasz rajzok szakkatalógusának készülését.

Dr. Gerszi Teréz: 16-17. századi németalföldi rajzok

2005-ben megjelent a *17th Century Dutch and Flemish Drawings in the Budapest Museum of Fine Arts. A Complete Catalogue* című szakkatalógus kötet, amely teljes tudományos feldolgozást nyújtja a Szépművészeti Múzeum 17. századi németalföldi rajzanyagának. A 2006-ban megrendezett *Rembrandt 400* című kiállítás a Rembrandttól és körétől származó rajzok problémáira koncentrált, a rézkarcok bemutatása mellett. 2008-ban került megrendezésre a párizsi Louvre-ban a Szépművészeti Múzeum 16. századi válogatott németalföldi rajzainak kiállítása, *Renaissance et maniérisme aux Pays-Bas. Dessins du musée des Beaux-Arts de Budapest* címmel, amelyben a gyűjtemény 16. századi holland és flamand rajzainak legjavát vonultattuk fel, az 1970-ben megjelent szakkatalógusokhoz képest revideált formában, a legújabb kutatások belefoglalásával, és új szerzeményekkel kiegészítve. A projekt 5 éve alatt további 4 tanulmány és számos katalógustétel, illetve könyvrészlet készült el és jelent meg.

dr. Bodnár Szilvia: 15-16. századi német és osztrák rajzok

A projekt évei alatt öt tanulmány jelent meg a múzeum Bulletin-jében, illetve a New York-i „Master Drawings” folyóiratban, és számos katalógustétel készült el és jelent meg hazai és nemzetközi kiállítások katalógusaiban. Ezek a 16. századi német és osztrák rajzok feldolgozását vitték előbbre.

Teljesen elkészült a 15-16. századi német rajzok (összesen 450 mű) konzerválása, új paszpartuzása, restaurálása, vízjeleinek kirajzolása, és elkészült a rajzokra vonatkozó adatbázis, s a beszkenelt képanyag. Kéziratban befejezést nyert a nürnbergi művészkörből Sebald Beham és köre, Christoph Jamnitzer, Paul Juvenel, Michael Kirmer, Virgil Solis rajzainak feldolgozása. Az osztrák művészek közül az 1600 körül dolgozó Hans Bocksberger, Johann Heintz, az augsburgiak közül Johann Mathias Kager, Matthäus Gundelach, Domenico Custos műveinek művészettörténeti feltárása. Számos új meghatározás született a korábban ismeretlen rajzok közül. 60 ismeretlen rajz dokumentálása és leírása is elkészült. Válogatott 16. századi német rajzokból rendezett, s a Los Angeles-i J. Paul Getty Museummal közös kiállítás koncepciója egyeztetésre került, előkészítése folyamatban van.

dr. Gonda Zsuzsa: 19. századi német és osztrák rajzok

Elkészült egy tanulmány a *Nuda Veritas. Gustav Klimt és a bécsi Secession kezdetei 1897-1905* című kiállítás katalógusába, „A Secession művészei a Szépművészeti Múzeum gyűjteményében” címmel. Ez a tanulmány részben az osztrák művészekkel – Ferdinand Andri, Gustav Klimt, Adolf Hölzel, Leo Putz – részben az ott kiállító külföldiekkel – Max Liebermann, Hans von Marées – foglalkozik, és új megállapításokat tartalmaz. Feldolgozásra került több Münchenben dolgozó művész rajza (Johann Nepomuk Ott, Eugen Adam, Heinrich Bürkel, Johann Adam Klein). Az osztrák művészek közül még Friedrich Lieder portréi és Friedrich Gauermann vázlatai képezték kutatás tárgyát.

A szakkatalógus előkészítő munkálatai előrehaladtak a projekt évei alatt, befejeződött a teljes 19. századi német anyag rész – mintegy 1000 rajz – konzerválása, restaurálása, újrapaszpartuzása, vízjelek kirajzolása, újjárendezése. A vízjelek több rajz datálásához

nyújtottak segítséget. Több Delhaes István gyűjteményéből származó rajz eredetét sikerült megtalálni régi aukciós katalógusokban. Módszeres kutatások történtek a múzeumi irattárban.